

НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА

Сећање на 25. новембар 1918.

„И срце и памет ће нам казати – учинили сте по мени”

Војводина је чедо умних, образованих и непоколебљивих Срба у Аустроугарској монархији. Ослобођење Срема, Бачке, Баната и Барање и присаједињење Краљевине Србији, 25. новембра 1918, било је у нововековној историји српства један од најзначајнијих догађаја.

На крају тог скупштинског заседања у Новом Саду, Јаша Томић, зет и политички настављач идеја народног трибуна Светозара Милетића и тадашњи неприкосновени вођа српског народа северно од Саве и Дунава, ганутим гласом поставио је пред укупно 757 посланика оно чувено питање: „Јесмо ли добро урадили?” Дао је одмах одговор који је пропраћен ова-

У данима када Војводина обележава 100 година од присаједињења матици Србији, подсећамо се политичких и друштвених прилика које су у то време владале. Дуг пут, мерен вековима, прешли су наши сународници у Војводини, од Аустроугарског царства до Краљевине Србије и Велике народне скупштине, када је проглашено присаједињење матици

моменте сасвим безизгледну борбу за аутономију, територијалну и политичку, која је у тој епохи једино могла да им гарантује опстанак.

Од 1690, када је аустријски цар Леополд Први указом, познатим као Привилегија, уважио захтеве српског свештенства и народа, гарантовао му слободу вере, употребу јулијанског календара и право избора архиепископа и свештен-

ПОВЛАСТИЦЕ ОСТАЛЕ НА ПАПИРУ

Царским декретом о поништавању области Војводство Србија и Тамишки Банат 1860. године, распршен је српски сан о територијалној и националној аутономији у Аустроугарској. Сан који су наши сународници настојали да остваре кроз претходних 170 година. Овакво царско „решење” српског питања изазвало је дубоко разочарање међу српским живљем и пољуљало веру у политику ослањања на Беч, коју су заступали црквена хијерархија са патријархом Јосифом Рајачићем на челу и конзервативни кругови српског грађанства.

Велика народна скупштина Срба, Буњеваца, Словака и осталих Јужних Словена

цијама: „Ако питамо срце, казаће - учинили сте по мени. Ако питамо памет - исто ће нам казати.”

Дуг пут, мерен вековима, прешли су наши сународници, од Аустроугарског царства до Краљевине Србије и Велике народне скупштине Срба, Буњеваца, Словака и осталих Јужних Словена у новосадском хотелу „Гранд” где је проглашено присаједињење браћи у матици. Србија је тог 25. новембра стекла свој север. За који дан српски север, из којег је, у комунистичком међувремену, истргнута Барања, напуниће стоту.

Дуготрајна борба за аутономију

Готово два и по века Срби у оквиру аустријске, а од 1867. Аустроугарске царевине, водили су непрекидну и тешку, на-

ства, српска борба за остварење тих права није престајала све до распада великог Хабзбуршког царства 1918. године.

У тој царевини, све до њеног угаснућа, само су се Срби, почевши од Велике сеобе под патријархом Арсенијем Чарнојевићем, континуирано и крајње упорно борили за своју верску, просветно-културну, политичку (персоналну) и територијалну аутономију у оквиру аустријске, а од 1867. Аустроугарске царевине.

Ниједан други народ овог подручја није ту српску борбу прихватао и није се у њу трајније и активније укључивао, а неки од најмногобројнијих (Немци, Мађари, Хрвати) су јој се и енергично супротстављали - забележили су академик Чедомир Попов и др Јелена Попов у књизи „Аутономија Војводине - српско питање”

ИСТРАЈНОСТ ПАТРИЈАРХА ЧАРНОЈЕВИЋА

Од примене додељених царских привилегија српском народу 1690, патријарх српски Чарнојевић није одустајао до своје смрти (1706). Исти захтев, његов наследник митрополит Исаија Ђаковић поставио је поново 1708. године. Суочени, међутим, са низом различитих тешкоћа у настојању да одбране своје националне и верске посебности, Срби током XVIII века нису успели да добију жељену аутономију.

Не зна се прецизно колико је Срба у Хабзбуршкој монархији било пре Великог бечког рата (1683-1699). Нарочито је непоуздан податак о броју наших сународника на простору Угарске, али неспорно, било их је свуда северно од Саве и Дунава до простора изнад Будима, Јегре, Коморана, Ђура и Острогона, затим, по Барањи, Малој Влашкој, у Поморишју и на истоку Баната.

Мада тако расути, свуда су били у верско-политичком окриљу Пећке патријаршије, стварали су своје „рачке” милиције за честе борбе на страни царских трупа. Ти бојеви су их у доброј мери проређивали. Новим досељавањем Срба, под вођством патријарха Чарнојевића, снажно је ојачан српски корпус у монархији после пораза трупа цара Леополда Првог у рату против Турака на Балкану. Тада се са царском војском, са Косова и

Овај додатак објављујемо уз финансијску помоћ Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону Министарства спољних послова Републике Србије